

រាជបណ្ឌិតសភាកម្ពុជា

ការអនុវត្តលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនៅកម្ពុជា

Democratic Practice in Cambodia

ឆ បូណានី

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

បណ្ណាល័យ
លេខ

រាជបណ្ឌិតសភាកម្ពុជា

និក្ខេបបទបណ្ឌិតនីតិសាស្ត្រ

ឯកទេស : នីតិសាធារណៈ

សម្របសម្រួលដ៏កាន់ : បណ្ឌិតសភាចារ្យ ខ្យួត ធីតា

មាតិកា

ទំព័រ

បទឧទ្ទិស	i
សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ	ii
អំណះអំណាង	iii
មូលនិយមសង្ខេប	iv
Abstract	xi
សទ្ទានុក្រម(ប្រើក្នុងនិក្ខេបបទនេះ)	xvi
អក្សរកាត់(ប្រើក្នុងនិក្ខេបបទនេះ).....	xviii
មាតិកា	xxi
បុព្វកថា	១
សេចក្តីផ្តើម	iii

ជំពូកទី១

សញ្ញាណទូទៅនៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ

១.១-សញ្ញាណទូទៅ	៧
១.១.១-អ្វីទៅលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ?	៧
១.១.២-ប្រវត្តិដើមនៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ	៩
១.១.៣-គោលការណ៍គ្រឹះនៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ	១៧
១.២-អត្ថន័យគ្រឹះនៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ	១៧
១.២.១-និយមន័យនៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ	១៧
១.២.២-ខ្លឹមសារនៃសង្គមនយោបាយនៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ	២០
១.២.៣-មុខងារសង្គមទូទៅនៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ	២១
១.២.៤-កម្មវត្ថុនៃនិយ័តកម្មធម្មនុញ្ញគតិយុត្ត	២២
១.២.៥-សុពលភាពនៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ	២៦
១.៣-ទម្រង់ និងរចនាសម្ព័ន្ធនៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ	២៧
១.៣.១-ទម្រង់ក្រៅនៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ	២៧
១.៣.២-រចនាសម្ព័ន្ធនៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ឬទម្រង់ក្នុងនៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ	២៩
១.៣.៣-ភាសា និងរចនាប័ទ្មនៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ	៣៤
១.៤-ការអនុម័ត និងការផ្លាស់ប្តូរ ការលុបចោលរដ្ឋធម្មនុញ្ញ	៣៤
១.៤.១-ការអនុម័តរដ្ឋធម្មនុញ្ញ	៣៤
១.៤.២-ការផ្លាស់ប្តូរនៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ	៣៦
១.៤.៣-ការលុបចោលនៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ	៣៨
១.៥-ចំណាត់ថ្នាក់នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ	៣៩
១.៥.១-គោលការណ៍នៃចំណាត់ថ្នាក់	៣៩

១.៥.២-រដ្ឋធម្មនុញ្ញបណ្តោះអាសន្ន និងរដ្ឋធម្មនុញ្ញអចិន្ត្រៃយ៍	៤០
១.៥.៣-ចំណាត់ថ្នាក់តាមខ្លឹមសារ និងតាមលក្ខណៈគតិយុត្តគ្រឹះនៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ	៤១
១.៥.៤-ចំណាត់ថ្នាក់ផ្សេងៗទៀត	៤៣
១.៦-ឋានៈធម្មនុញ្ញគតិយុត្តនៃមនុស្ស និងពលរដ្ឋ	៤៣
១.៦.១-សិទ្ធិមនុស្ស និងសិទ្ធិពលរដ្ឋ	៤៣
១.៦.២-ប្រវត្តិសាស្ត្រនៃការវិវត្តលើសិទ្ធិ និងសេរីភាព	៤៥
១.៦.៣-សិទ្ធិ និងសេរីភាព	៤៧
១.៦.៤-សិទ្ធិ សេរីភាពនិងកាតព្វកិច្ច	៤៧
១.៦.៥-មធ្យោបាយទាំងឡាយនៃរូបមន្តធម្មនុញ្ញក្នុងការសម្រួលសិទ្ធិ សេរីភាព និងកាតព្វកិច្ច	៤៨
១.៦.៦-ចំណាត់ថ្នាក់នៃសិទ្ធិ សេរីភាព និងកាតព្វកិច្ចរបស់ពលរដ្ឋ	៤៨
១.៦.៧-សមភាពនៃសិទ្ធិ សេរីភាព និងកាតព្វកិច្ច	៥១
១.៦.៨-ការកម្រិត ការធានានៃសិទ្ធិ និងសេរីភាព	៥១
១.៦.៩-សញ្ញាតិ និងរបបជនបរទេស	៥២
១.៧-សញ្ញាណនីតិរដ្ឋ	៥៨
១.៧.១-និយមន័យនៃពាក្យធម្មាធិបតេយ្យ ឬនីតិរដ្ឋ	៥៨
១.៧.២-ប្រវត្តិ និងទ្រឹស្តីនៃការកកើតនីតិរដ្ឋ	៦៣
១.៧.៣-អ្វីទៅនីតិរដ្ឋ	៦៥
១.៧.៤-គោលការណ៍នីតិរដ្ឋ	៦៦
១.៧.៥-ចរិតរូបសញ្ញាណលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនានា	៧០

ជំពូកទី២

ការវិវត្តនៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ

២.១-បម្រែបម្រួលនៃសង្គមខ្មែរ	៧៣
២.១.១-ពីរបបផ្តាច់ការទៅប្រជាធិបតេយ្យ	៧៣
២.១.២-ការកកើតដំបូងនៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនៅកម្ពុជា	៨៤
២.១.៣-បម្រែបម្រួលរដ្ឋធម្មនុញ្ញខ្មែរតាមដំណាក់កាល	៨៨
២.១.៤-កិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាពទីក្រុងបាវី ថ្ងៃទី២៣ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩១	១១៧
២.១.៥-អាជ្ញាធរបណ្តោះអាសន្ននៃអង្គការសហប្រជាជាតិប្រចាំនៅកម្ពុជា(អ៊ិនតាក់)	១២២
២.១.៦-ទិដ្ឋភាពនយោបាយ	១២៣
២.១.៧-ទិដ្ឋភាពច្បាប់	១៣០
២.១.៨-លទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោតតាមដំណាក់កាល	១៤៨
២.១.៩-លទ្ធផលសម្រេចនៃការបោះឆ្នោតឆ្នាំ១៩៩៣-២០០៨	១៤៩
២.១.១០-ប្រជាជនកម្ពុជាចាកផុតពីការកាប់សម្លាប់របស់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ	១៥៦
២.១.១១-មរតកដែលបន្សល់ទុកពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យឱ្យណាសិរ្សសាមគ្គី សង្គ្រោះជាតិកម្ពុជា	១៥៦

២.២-ការអនុវត្តប្រព័ន្ធវិជ្ជាជីវៈ	១៥៧
២.២.១-ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសឃុំ-សង្កាត់	១៥៧
២.២.២-ការរៀបចំច្រកចេញ-ចូលតែមួយ	១៦១
២.២.៣-កូនាទីអប់រំ	១៦១
២.២.៤-ភាពចាំបាច់នៃការចូលរួមរបស់គណបក្សនយោបាយក្នុងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ	១៦៩
២.២.៥-កូនាទីរបស់អំណាចនីតិបញ្ញត្តិ នីតិប្រតិបត្តិ និងតុលាការ	១៧៨

ជំពូកទី៣

ប្រសិទ្ធភាពនៃការអនុវត្តលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ

៣.១-ជោគជ័យនៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសេរីពហុបក្ស	១៨៣
៣.១.១-ការវិវឌ្ឍលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនៅកម្ពុជា	១៨៣
៣.១.២-ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច	១៨៣
៣.១.៣-កំណែទម្រង់ច្បាប់	១៨៥
៣.១.៤-ការបញ្ចូលយន្តការដោះស្រាយវិវាទក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ	១៩០
៣.១.៥-ទំនើបកម្មក្របខ័ណ្ឌច្បាប់	១៩០
៣.១.៦-ការពង្រឹងស្ថាប័នវិស័យច្បាប់និងតុលាការ	១៩០
៣.១.៧-ការពង្រឹងសេវាកម្មយុត្តិធម៌ ៖ អំណាចតុលាការនិងសេវាកម្មអយ្យការ	២០០
៣.១.៨-ការផ្តល់លទ្ធភាពឱ្យទទួលបានព័ត៌មានអំពីច្បាប់និងតុលាការឱ្យកាន់តែប្រសើរឡើង	២០១
៣.១.៩-ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវគុណភាពនៃដំណើររឿងក្តីនិងសេវាពាក់ព័ន្ធ	២០១
៣.១.១០-ការគោរពច្បាប់	២០២
៣.១.១១-ការពង្រឹងការការពារសិទ្ធិនិងសេរីភាពរបស់បុគ្គល	២០៣
៣.១.១២-អ្នកដើរតួសំខាន់ៗនៅក្នុងនយោបាយប្រជាធិបតេយ្យនិងការគោរពសិទ្ធិមនុស្ស	២០៣
៣.១.១៣-លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនិងការគោរពសិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជា	២០៧
៣.១.១៤-ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មាន	២១៧
៣.២-ការចូលរួមការអនុវត្តលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ	២១៩
៣.២.១-ស្ថាប័នពុំមែនរដ្ឋាភិបាល (សង្គមស៊ីវិល)	២១៩
៣.២.២-ការចូលរួមរបស់សង្គមស៊ីវិលក្នុងនយោបាយប្រជាធិបតេយ្យនៅកម្ពុជា	២២១
៣.២.៣-សម្រាប់ផ្នែកស្មារតី	២២២
៣.២.៤-សម្រាប់ផ្នែកសម្ភារៈ	២២៣
៣.២.៥-ផ្នែកនយោបាយ	២២៣
៣.២.៦-ផ្នែកអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច	២២៧
៣.២.៧-ប្រសិទ្ធភាពនៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនៅកម្ពុជា	២២៨

៣.២.៨-ការរីកចម្រើននៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនៅកម្ពុជា	២៣០
៣.២.៩-ចំណុចខ្វះខាតនៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនៅកម្ពុជា	២៣១
៣.៣-ដំណោះស្រាយ	២៣១
៣.៣.១-ការអនុវត្តលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសេរីពហុបក្ស	២៣១
៣.៣.២-រដ្ឋាភិបាលពហុបក្សនិងការអភិវឌ្ឍប្រជាធិបតេយ្យនៅកម្ពុជា	២៣៧
៣.៣.៣-គោលការណ៍នៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសេរីពហុបក្ស	២៤៤
៣.៣.៤-ការអនុវត្តច្បាប់និងតម្លាភាពនៅកម្ពុជា	២៤៦

សន្និដ្ឋាននិងអនុសាសន៍

ក.សន្និដ្ឋាន	២៥២
ខ.អនុសាសន៍	២៥៤
គន្ថនិទ្ទេស	
ឧបសម្ព័ន្ធ	